Centrum aplikované ekonomie o.s.
Opletalova 26, Praha 1, 110 00, FSV UK
email: info@zindex.cz , web: zIndex.cz

Zakázky bez soutěže

Praha, 25. 08. 2014 – Zakázky v jednacím řízení bez uveřejnění (JŘBU) tvoří patnáct procent objemu veřejných zakázek, tedy nejvíce v celé EU. V roce 2013 se tímto řízením bez otevřené soutěže zadaly zakázky za 39 mld. Kč. Typickými důvody pro využití tohoto výjimečného postupu je nedostatečná soutěž o předchozí zakázku, vícepráce, technická a právní omezení.

Využití JŘBU i při splnění zákonných předpokladů znamená vyšší riziko korupce, navíc je typickým znakem dřívějších pochybení zadavatele. Upozorňuje na to sdružení Centrum aplikované ekonomie, které v připravovaném hodnocení zadavatelů zIndex hodlá veřejné instituce srovnávat mimo jiné i podle využívání tohoto netransparentního druhu řízení.

„JŘBU má být používán jen ve výjimečných případech. Je absurdní, že takto „výjimečná" je u nás cca každá sedmá zakázka. Neodchylujeme se tím jen od západní Evropy; dalece překonáváme i Maďary, Rumuny či Slováky, kteří mají jinak zpravidla obdobně mizernou praxi ve veřejných zakázkách jako ČR," komentuje situaci spoluautor výzkumu Jiří Skuhrovec z Fakulty sociálních věd UK.

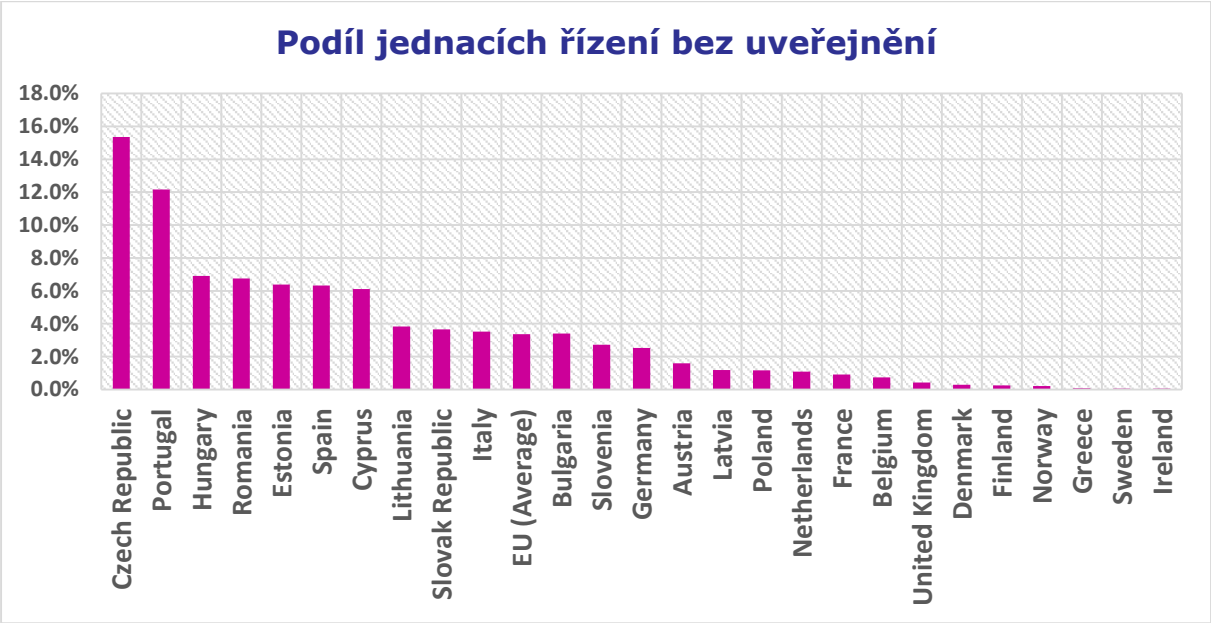

Tabulka 1: Srovnání zemí EU dle počtu nadlimitních zakázek zadaných v JŘBU v roce 2013. Srovnány jsou pouze země s alespoň 1000 zakázek ročně. Zdroj: Tender Electronic Daily, vlastní výpočet

Je zřejmé, že tento typ řízení je krajně nežádoucí. Metodika k zákonu o veřejných zakázkách uvádí, že JŘBU je krajním způsobem zadání veřejné zakázky, pokud není možné veřejnou zakázku objektivně zadat jiným způsobem (MMR (2013)).

Možné důvody pro využití JŘBU stanovuje zákon. Sdružení analyzovalo, jak jsou reálně využívány. Nejčastější důvody pro absenci soutěže shrnuje následující tabulka. Dominují stavební vícepráce a zakázky zadané přímo z důvodů právních či technických. Jedná se o důvody typicky způsobené dřívějším pochybením zadavatele – např. špatný projekt či nedostatečné ošetření autorských práv. Až za těmito důvody

jsou skutečné výjimky – urgentní situace krajní nouze, kdy zadavatel nemůže čekat na klasické lhůty v otevřeném řízení (např. je-li stržen most při povodni).

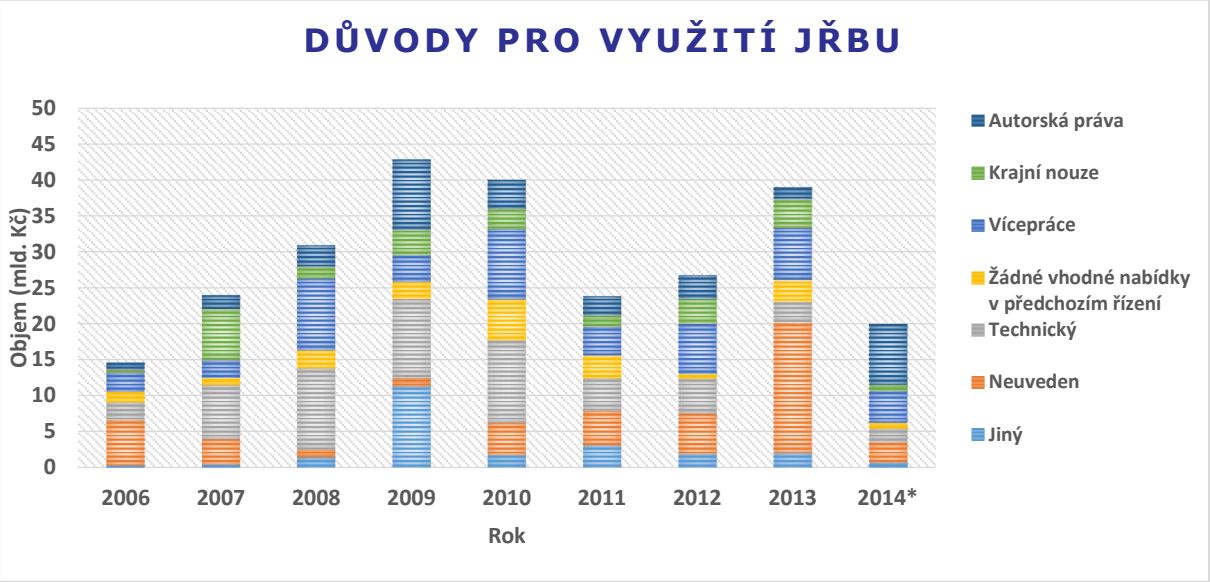

Tabulka 2 - Důvody pro využití JŘBU dle údajů vyplněných zadavateli do Věstníku veřejných zakázek. Data do 8/2014 Zdroj: Věstník, vlastní výpočet

Jakékoliv argumenty ve smyslu, že JŘBU může být i relativně konkurenčním zadávacím postupem, se ukazují liché při pohledu na reálná data. Podle serveru Vsechnyzakazky.cz dochází k nějaké soutěži více uchazečů jen cca v 10 % JŘBU[1]. Server zároveň dokládá, že nejproblematičtějšími odvětvími jsou stavebnictví a IT, kde nejtypičtěji vznikají uvedená pochybení zadavatelů při přípravě projektů.

„Alarmující jsou na našich zjištěních dvě věci: za prvé celkový vývoj, kdy zakázek v JŘBU neubývá – naopak na ně byl předchozí rok nejhojnější od roku 2010. Za druhé pak míra netransparence, kdy zadavatelé ani neuvádějí důvod pro JŘBU – v loňském roce to bylo u 40 % všech těchto zakázek," uzavírá Skuhrovec.

Kontakt:

Jiří Skuhrovec

jiri.skuhrovec@zindex.cz

+420 602 693 748

Centrum aplikované ekonomie o.s., Fakulta sociálních věd UK

[1]Viz http://bit.ly/1p5CMkR (Vsechnyzakazky.cz – pohled na JŘBU)